

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПНУ
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Херсонський державний університет**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

15 листопада 2024 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 15 листопада 2024 р., Мукачєво / Ред.кол.: Фенцик О.М. (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2024. –355 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 9 від 21 листопада 2024 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Фенцик Оксана Миколаївна – в.о.зав.кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, кандидат педагогічних наук, доцент, Мукачівський державний університет.

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Дудаш О.С. – доктор філософії з педагогічних наук, ст.викладач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

КОМПЕТЕНТНОГО ЧИТАЧА СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ 5-6 КЛАСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	
<i>Катерина Резнікова</i> ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА: ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОГРАФІЙ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ	100
<i>Надія Русин, Дарина Уліганець</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ПЕДАГОГІВ	104
<i>Альбіна Сабов, Катерина Мовчан</i> РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	107
<i>Валерія Сімакова, Маріанна Швардак</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ STEM-ОСВІТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	110
<i>Олександр Тимошук</i> РАДІАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА ЯК ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	113
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ	117
<i>Надія Брижак, Ірина Дида</i> БУЛІНГ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	117
<i>Олена Дудаш, Марина Микитин</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛЯ ТА ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ	121
<i>Олена Дудаш, Ганна Шкріба</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	124
<i>Вікторія Іванова, Крістіна Бігун</i> СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР БЛАГОПОЛУЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ	127
<i>Олександр Комар, Любов Фенчак</i> КОМПОНЕНТИ ТА КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	130
<i>Аліна Кришталь, Ульяна Леонідова</i> ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ НАВИЧОК ВСТАНОВЛЮВАТИ ОСОБИСТІ КОРДОНИ	135

Валерія Сімакова

спеціальність 013 Початкова освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

Маріанна Швардак

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ STEM-ОСВІТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

STEM-освіта, яка об'єднує науку (Science), технології (Technology), інженерію (Engineering) та математику (Mathematics), є сучасним освітнім підходом, спрямованим на підготовку учнів до вирішення реальних проблем у швидко змінюваному світі. Реалізація технології STEM в початковій школі має важливе значення, оскільки цей період є ключовим для формування основних компетенцій, розвитку креативного та критичного мислення, а також стимулювання цікавості до науки і технологій. Особливості впровадження STEM-освіти у початкових класах обумовлені необхідністю адаптації методик до вікових можливостей дітей, інтеграції предметів та залучення інтерактивних методів навчання [3].

Основна ідея STEM-освіти полягає у тому, щоб інтегрувати знання з різних галузей у єдину систему, яка допомагає учням зрозуміти, як вони можуть використовувати ці знання для вирішення практичних завдань. У початковій школі ця інтеграція реалізується через виконання проєктів, проведення експериментів та розв'язання проблемних ситуацій. Наприклад, під час проєкту на тему «Будуємо міст», діти можуть вивчати фізичні закони, що забезпечують стійкість конструкції (наука), використовувати прості технологічні інструменти для створення моделей (технології), проєктувати власні мости (інженерія) та розраховувати їхні розміри чи пропорції (математика). Такий підхід сприяє розвитку міжпредметного мислення та практичних навичок.

Однією з особливостей STEM-освіти у початковій школі є акцент на ігрових і практично-орієнтованих методах навчання. Молодші школярі краще засвоюють знання, коли вони подаються у вигляді гри або практичної діяльності. Наприклад, конструювання моделей за допомогою LEGO або використання робототехнічних наборів дає змогу дітям у доступній формі знайомитися з основами інженерії та програмування. Такі завдання розвивають дрібну моторику, просторове мислення та сприяють формуванню логіки і послідовності дій [4].

STEM-освіта також орієнтована на вирішення реальних проблем, що робить навчання змістовним і цікавим для дітей. У початковій школі це може проявлятися у виконанні проєктів, спрямованих на вирішення локальних чи глобальних завдань. Наприклад, діти можуть працювати над проєктом зі створення моделі екологічно чистого міста, де вони розглядають питання екології (наука), використовують інструменти для моделювання (технології), проєктують будівлі чи транспорт (інженерія) та рахують необхідні ресурси (математика). Такий підхід формує у школярів усвідомлення важливості збереження довкілля, стимулює творче мислення і навчає відповідальності за результати своєї діяльності.

Особливо важливим аспектом STEM-освіти є розвиток у дітей критичного мислення. У процесі виконання завдань школярі не лише засвоюють знання, а й аналізують інформацію, роблять висновки, шукають альтернативні рішення. Наприклад, у ході експерименту учні можуть випробовувати кілька варіантів побудови конструкції, визначати, який із них є найбільш ефективним, і пояснювати, чому саме. Це допомагає їм розвивати здатність оцінювати ситуацію з різних сторін, бачити причини та наслідки своїх дій [2].

Інтеграція STEMу в освітній процес початкової школи сприяє також формуванню соціальних навичок. Багато завдань у STEM-освіті виконуються у групах, що дає змогу дітям навчатися співпраці, комунікації, розподілу обов'язків та прийняття спільних рішень. Наприклад, під час роботи над спільним проєктом школярі вчаться висловлювати свої ідеї, слухати думки

інших, аргументувати свою позицію та шукати компроміси. Це є важливою складовою формування особистості, яка здатна ефективно працювати у команді.

Важливу роль у реалізації STEM-освіти відіграють сучасні технології. Використання цифрових платформ, освітніх додатків та інтерактивних інструментів значно полегшує освітній процес і робить його більш захопливим. Наприклад, у початкових класах можна застосовувати програми для створення анімацій, симуляції фізичних експериментів або вивчення основ програмування у візуальній формі. Такі інструменти дозволяють дітям отримувати зворотний зв'язок у режимі реального часу, спостерігати результати своїх дій і швидко виправляти помилки [4].

Реалізація STEM-освіти в початковій школі має враховувати вікові особливості дітей. Молодші школярі краще засвоюють матеріал, якщо він подається у доступній формі, з використанням наочності, гри та інтерактивних методів. Тому завдання повинні бути зрозумілими, цікавими та відповідати рівню розвитку учнів. Наприклад, для першокласників можна запропонувати прості завдання, пов'язані з побудовою моделей чи спостереженням за природними явищами, тоді як для учнів старших класів початкової школи завдання можуть бути складнішими і включати виконання експериментів або створення міні-проектів.

Попри значні переваги, впровадження STEM-освіти у початковій школі має і певні виклики. Серед них – недостатня підготовка вчителів, брак матеріально-технічної бази та обмежений час для інтеграції проектної діяльності у стандартну навчальну програму. Для подолання цих труднощів важливо проводити професійні тренінги для педагогів, забезпечувати школи необхідним обладнанням та розробляти методичні рекомендації для організації STEM-діяльності у початкових класах [1].

Результати використання STEM-освіти у початковій школі свідчать про її позитивний вплив на навчальні досягнення учнів та їхній загальний розвиток. Школярі, які беруть участь у STEM-активностях, демонструють вищий рівень зацікавленості у навчанні, краще засвоюють знання, виявляють більшу

самостійність у виконанні завдань і здатність до критичного мислення. Крім того, вони розвивають ті навички, які є необхідними для успішного життя у сучасному суспільстві.

Отже, STEM-освіта у початковій школі є ефективним підходом, що сприяє всебічному розвитку учнів, формуванню їхніх пізнавальних інтересів і практичних навичок. Інтеграція науки, технологій, інженерії та математики в освітній процес дозволяє зробити навчання цікавим, змістовним і наближеним до реального життя. Важливо забезпечити підтримку педагогів, учнів і батьків у цьому процесі, створюючи умови для успішної реалізації STEM-освіти у школах.

Список використаних джерел:

1. Доценко С. STEM-освіта: науковий дискурс та освітні практики. Рідна школа. 2021. №3. С. 31-35.
2. Онопченко Г., Онопченко О., Поліхун І., Постова К., Сліпучіна І. Упровадження STEM-освіти в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів: методичні рекомендації. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2019. 80 с.
3. Швардак М. В. Освітні тренди в умовах Нової української школи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Сер. 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2022. Вип. 89. С. 136–140.
4. Швардак М.В. STEM-освіта засобами цифрових технологій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2023. №92. Т.1. С.160-164.

Олександр Тимощук

кандидат педагогічних наук,
здобувач ступеня доктора наук
за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки»,
Рівненський державний гуманітарний університет

РАДІАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА ЯК ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Радіаційна грамотність населення є одним із ключових чинників забезпечення радіаційної безпеки, оскільки дозволяє розуміти ризики, пов'язані з іонізуючими випромінюваннями, приймати обґрунтовані рішення та ефективно діяти в умовах небезпек чи надзвичайних ситуацій. Нині в Україні існує кілька джерел радіаційних небезпек, серед яких варто виділити:

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>